

ЧАРЛЬЗ ДІККЕНС. «ПРИГОДИ ОЛІВЕРА ТВІСТА»

АВТОРСЬКИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ РОМАНУ, 10 КЛАС*

Світлана ДЕМ'ЯНЕНКО, викладач-методист Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

V. Сприйняття та засвоєння навчального матеріалу. Формування основних умінь та навичок.

1. Гра «Істинне – хибне».

Ця гра потребує від вас зосередженості, уваги, знання вивченого матеріалу. Я зачитую певні твердження, якщо ви з ними згодні, то ставите знак «плюс» (+), якщо ні – «мінус» (-).

Взаємоперевірка (кожна правильна відповідь оцінюється в 0,25 бала).

Орієнтовний перелік питань для варіанту I

1. «Пригоди Олівера Твіста» – пригодницький «ньюгетський роман виховання». (-) (Соціально-викривальний.)

2. За те, що Олівер Твіст попросив ще каші, хлопця покарали в робітному будинку одним ув'язненням. (+)

3. Гудзики на шинелі, на котрих вибито постать доброго самаритянина, Бамбл заслужив за те, що на власний кошт утримував робітний дім. (-) (За його ж визначенням, не надав допомоги біднякові і той сконав під дверима робітного дому.)

4. Олівер був ще зовсім довірливою дитиною, погано знався на людях, тому потрапив до компанії злодіїв. (+)

5. Упродовж усього твору Олівера постійно супроводжує собака (-) (Собака супроводжує Сайкса.)

6. Монкс познайомив Олівера Твіста із веселим старим джентльменом Фейгіном. (-) (Спритний Пройда.)

7. Братом Олівера є Ной, який ненавидів хлопця і хотів зробити з нього злочинця, а потім знищити. (-) (Братом по батьковій лінії є Монкс.)

8. Носова хусточка Фейгіна в незвичайній ситуації познайомила Олівера з братом. (-) (Із містером Браунлоу.)

9. Світла смуга в житті Олівера починається з того моменту, коли його вирішує забрати до себе містер Браунлоу, аби хлопчик одужав. Уперше за десять років хлопчик зрозумів, що комусь він потрібен, що його люблять. (+)

10. Олівер, довідавшись про справжні наміри злодіїв, відмовляється брати участь у злочинному промислі. (+)

11. Фейгін, дізнавшись про зраду, холодно-кровно вбиває Ненсі. (-) (Сайкс.)

12. Образ Роз Мейлі нагадує 17-річну сестру письменника. (-) (Мері Хогарт, сестру дружини Діккенса і його щирого друга.)

Орієнтовний перелік питань для варіанту II

1. Моторошні сцени перебування Олівера в робітному будинку Діккенс супроводжує авторським коментарем, головна інтонація якого – убивчий сарказм та іронія щодо сучасного йому суспільства. (+)

2. Місіс Корні «виховувала» дітей не лише голодом, а й різками та власним кулаком, проте при сторонніх маскувалася мало не під рідну матір своїх підопічних. (-) (Місіс Менн.)

3. Олівер Твіст ударив Ноя за те, що той образив пам'ять його матері, після чого Олівера побили й замкнули в льосі. (+)

4. На життєвих дорогах Олівер зустрічає добрих друзів: старого Фейгіна, Пройда, Ноя. (-) (Це злочинці.)

5. Коли Ненсі викрала Олівера Твіста й повернула до кубла Фейгіна, то хлопця дуже непокоїло те, що містер Браунлоу подумає, нібито він зрадив його, обманув, утікши із книжками та грошми. (+)

6. Зловісний «джентльмен» Монкс у місіс Бамбл викупив заповіт, за яким Олівер мав отримати спадщину батька. (-) (Медальйон матері Олівера.)

7. Ной і Шарлотта втекли від містера Сауерберрі, бо вирішили допомогти Оліверу. (-) (Вони вкрали у трунаря гроші.)

8. Після спроби пограбування Олівер був поранений і сам прийшов у будинок місіс Мейлі. (+)

9. Олівера врятував після поранення містер Браунлоу. (-) (Місіс Мейлі та її племінниця Роза.)

10. Жорстокий грабіжник Сайкс випадково повисівся, рятуючись від розлюченої юрби. (+)

11. Через своє невідоме, «темне» походження Роза тривалий час не погоджувалася стати дружиною Гаррі. (+)

12. Олівер не погоджується з пропозицією містера Браунлоу розділити батьківський спадок порівну з Монксом, бо він по праву повністю належить хлопчиків. (-) (Олівер дає згоду.)

* Продовження. Початок див. «Всесвітня література в сучасній школі». – № 10, 11. – 2016.

2. Презентація сенканів. Скільки існує людство, стільки й буде воно шукати відповіді на одвічні запитання: «Що таке добро і звідки береться зло? Які кольори добра? А які – зла? Без яких людських якостей життя втратило б сенс?».

Удома ви мали виконати одне із творчих завдань – передати у формі сенкану ті асоціації, які виникають у вас при словах «добро» і «зло». Тож прошу презентувати свої творчі мініатюри.

Творчі мініатюри

Добро	Зло
Щире, безкорисне. Допомагає, підтримує, наснажує. Це природна сутність людської душі. Краса	Жорстоке, ненависне. Кривдить, вбиває, знищує. Руйнує світ, очорнює душу. Смерть

3. Розподільчий літературний диктант.

Розташувати героїв роману відповідно до їх соціального статусу.

Словниковий матеріал: Олівер Твіст, Джек Докінс (Спритний Проїда), Бідл Бамбл, Білл Сайкс, Ненсі, Монкс, Чарлі Бейтс, містер Браунлоу, Дік, сажотрус Гемфілд, Фейгін, місіс Мейлі, судді, рада робітного будинку, трунар Сауербері, лікар Лосберн, Гаррі Мейлі, діти й мешканці робітного будинку, Ной Клейпол, містер Грімвіг, міс Роза Флемінг.

Таблиця 4

Соціальні категорії				
Дворянство	Чинovníки	Ремісники, слуги	Знедолені	Злочинці

1. Зазначте, хто з названих персонажів є головними героями роману.

2. Кого з персонажів ви зарахували б до позитивних (негативних) героїв роману?

Схема 3

Методичний коментар. Персонажів роману «Пригоди Олівера Твіста» легко поділити на героїв і лиходіїв. Перші обов'язково піднесено ідеальні, безгрішні та правильні. Усіх їх об'єднують однакові риси: жертвовність, сентиментальність, чутливість. Вони милі, приємні люди, які вміють співчувати й відгукуватися на чужий біль.

Позитивним героям протистоять зловісні, похмурі й маніакальні негідники. Це хитрі та лицемірні злодії, боягузи, здатні на зраду, жорстоке вбивство. Їх побут – кімната з павуками й мишами, з трухлявими віконницями, хаосом і занедбаністю – найкраще характеризує примітивізм їх духовного світу.

Слово вчителя. На початку твору Ч. Діккенс з гіркотою зауважує: «Ще хвилину тому, загорнутий у ковдру, він міг бути і сином вельможі, і сином жебрака, найповажніша людина навряд чи зуміла б визначити його суспільний стан. А тепер, коли його убрали в благеньку, поживклу від неодноразового вжитку колєнокорову сорочку, вона, мов та наліпка чи бирка, відразу засвідчила, що він – парафіяльний вихованець, сирота з робітного дому, безрідний, вічно голодний злидень, якому не судилося знати в житті нічого, крім стусанів і штурханів, яким попихатимуть усі й не жалітиме ніхто».

Кажуть, доля дитини – це її батько, мати. Але коли батьків уже немає, якою буде її доля? Невже це правда, що долю Твіста було визначено наперед? Що безпосередньо впливає на формування поглядів дитини-сироти? Про це ми довідаємося, дослідивши шлях, пройдений Олівером Твістом, його друзями та недругами. Спробуємо охарактеризувати основних персонажів твору, розкрити якості їх характеру, з'ясуємо ставлення автора до героїв.

4. Творчо-розвивальні завдання. Враховуючи творчі здібності учнів, створюються творчі мікрогрупи. На виконання завдань відводиться 3 хв. Кожна група презентує результат спільної діяльності, після чого відбувається обговорення думок кожної з них. Необхідно пам'ятати, що в цьому випадку художня досконалість – не головне. Максимальна кількість – 5 балів.

Завдання для групи 1. Діжа.

Творчо-розвивальне завдання. Сухомлинський зазначав: «Родина – це те середовище, де людина повинна вчитися чинити добро». Виходячи з цієї позиції, намалюйте схематично діжу, на контурах якої треба записати основні якості, необхідні членам родини, щоб у ній завжди були мир і злагода.

Додаткові запитання.

1. Охарактеризуйте моральний стан виховання Олівера в робітному домі та родині трунаря.
2. Яку оцінку дає своїй роботі місіс Менн та парафіяльний урядовець Бамбл, займа-

ючись опікою дітей у робітному будинку? Який художній прийом використав Ч. Діккенс для розкриття поведінки цих персонажів?

3. Яких змін зазнавало здоров'я та психічний стан дітей унаслідок «виховання» за системою цих «поважних» осіб? Визначте їх спільні риси та антигуманну сутність їх системи виховання.

Завдання для групи 2. Сад дерев.

Творчо-розвивальне завдання. Намалюйте сад дерев, кожне з яких уособлювало б мешканців кубла шахрая Фейгіна. Презентуйте свій малюнок.

Додаткові запитання.

1. Яке зло уособлюють негативні герої? У чому ви вбачаєте корені цього зла?
2. Яке враження на Олівера справила перша зустріч із мешканцями кубла шахрая Фейгіна?
3. Якими інстинктами керувався старий злодюга, виявляючи «опікунство» над покинутим сиротою? Чи маємо право назвати цей учинок гуманним?

Завдання для групи 3. Герб душі.

Творчо-розвивальне завдання. Створіть герб душі Олівера Твіста, попередньо обговоривши завдання й узгодивши їх у групі.

- Зазначте дві-три визначальні риси характеру хлопчика.
- Який його найбільший успіх?
- Зобразіть ідеальне місце, що стало домом його душі.
- Назвіть трьох людей, котрі мали найбільший вплив на Олівера.
- Напишіть (намалюйте) три слова, які юнак волів би почути про себе.

Додаткові запитання.

1. Чи маємо ми право говорити про Олівера як про злодія?
2. Охарактеризуйте авторське ставлення до хлопчика. Відповідь обґрунтуйте.

Завдання для групи 4. Мамин голос.

Творчо-розвивальне завдання. Уявіть зовнішність матері Олівера. Яку роль у житті хлопчика відіграв цей образ? Із яким музичним твором у вас асоціюється її голос? Спробуйте відтворити його засобом музики.

Додаткові запитання.

1. У чому полягала незвичайність Олівера порівняно з іншими його однолітками?
2. Який шлях для себе обирає Олівер: шлях зовнішніх матеріальних принад та злочинницьких пригод чи добродійних моральних чеснот? Якими психологічними чинниками ви можете пояснити такий вибір?

Завдання для групи 5. Талісман щастя.

Творчо-розвивальне завдання. Від імені містера Браунлоу опишіть талісман щастя, котрий ви

подарували б дитині-сироті, зокрема Оліверу. За можливості намалюйте його та захистіть.

Додаткові запитання.

1. Поясніть поняття «діккенсівський дивак». Чому добрих героїв Діккенса називають диваками? У чому полягає, на думку митця, моральне значення подібних персонажів?
2. Чи можна духовний світ героїв-диваків Ч. Діккенса назвати гармонійним?

Завдання для групи 6. Дім щастя.

Творчо-розвивальне завдання. Народна мудрість свідчить, що «щасливий той, хто щасливий у себе вдома». Яким має бути пристанище дитини-сироти? Якими чеснотами мають бути наділені її мешканці? За можливості намалюйте будинок дитини-сироти та усно опишіть його.

Додаткові запитання.

1. Такі риси, як усепощення, милосердя, щирість та доброта в поведінці місіс Менлі та Розі – це постійна життєва позиція чи це бажання умилювати Бога для отримання небесного раю? Аргументуйте свою думку.
2. Охарактеризуйте ту атмосферу, яку намагалися створити для хлопчика люди цієї категорії.

Завдання для групи 7. Дерево чеснот.

Творчо-розвивальне завдання. Критеріями яких чеснот мають керуватися благородні люди у своєму житті? Які із зазначених чеснот ви б хотіли бачити в собі, оточуючих вас людях, друзях? Аргументуйте ваш вибір, схематично зобразивши у вигляді дерева та його плодів.

Додаткові запитання.

1. Кого з героїв роману ви зарахували б до позитивних?
2. Охарактеризуйте на вибір тих персонажів, які своїми гуманними вчинками вберегли хлопчика від смерті? Чим зумовлене таке чуйне ставлення до безпритульного Олівера?

Завдання для групи 8. Прийом «Дерево рішень».

Проблемне завдання. Розглянемо ситуацію вибору, у яку потрапила Ненсі. Данте зазначав, що «обман і сила – ось сила зла». Чому в цій схемі немає Ненсі, яка вдалася до обману?

Додаткові запитання.

1. Чому Ненсі намагається захистити Олівера від злих намірів Монкса і водночас повертається до Сайкса?

2. У чому полягає суперечливість цього образу?

3. Чи може зло врівноважуватися карою? Чим же, на думку митця, врівноважується зло?

Завдання для групи 9. Чистота душі.

Творчо-розвивальне завдання. Людина має нести світло, проте це нелегко. Зведені брати, а такі різні. Відтворіть на малюнку душі двох братів – Олівера і Монкса. Поясніть вибір кольорів, які ви обрали для малюнків.

Додаткові запитання.

1. Як ви розумієте вислів «чистота душі»?
2. З якою метою Ч. Діккенс уводить у сюжетну структуру твору образ Монкса? Як Монкс ставився до свого брата? Чим була зумовлена така поведінка?
3. Використовуючи антоніми, створіть характеристику Монкса. Уявіть, чим він міг би допомогти, чого навчити свого меншого брата, коли б дотримувався етики християнської моралі?
4. Що було в Олівера і чого не було у Монкса?

«Кола Вена»

Завдання для групи 10. Інтерв'ю.

Творчо-розвивальне завдання. Уявіть, що ви берете інтерв'ю у дитини-сироти, одного з героїв твору Ч. Діккенса «Пригоди Олівера Твіста». З'ясуйте, що найбільше осягнув герой твору після трагедії. З якими словами він звернувся б до людства, залучивши засоби масової інформації? Висловіть промову.

Додаткові запитання.

1. За що Олівера люблять, а за що – ненавидять? Чи легко залишатися собою серед такої кількості недоброзичливих людей?
2. Як доля винагороджує хлопчика за всі поневіряння, котрі він змушений був пережити? Це є життєвою закономірністю чи лише ілюзорною мрією письменника?

Завдання для групи 11. Етичні закони.

Творчо-розвивальне завдання. Дж. Оруелл зазначав, що «Діккенс постійно закликає до вдосконалення духу...». Яких етичних законів має набути суспільство, щоб дітям-сиротам у ньому жилося щасливо?

Додаткові запитання.

1. Чому у світі існує проблема сирітства? Які її соціальні витоки?
2. Як упродовж віків суспільство розв'язувало проблему сирітства?
3. Чому Фейгін, Монкс, Сайкс, Бамбл, місіс Менн не обмежують себе рамками закону і нормами моралі?

Слово вчителя. Твір англійського письменника глибоко гуманістичний. Так, у маленького бідного хлопчика Олівера Твіста, який зростав у таких жахливих умовах, є чого повчитися навіть дорослим, зокрема сили духу, терпіння, стійкості, людської гідності.

Звичайно, картини знущання над дітьми, зображені у творі Чарльза Діккенса «Пригоди Олівера Твіста», далекі від картин життя в наших дитячих будинках, але долі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, завжди хвилюють нашого сучасника.

Тенденції, які характеризують становище дітей в Україні, впродовж останніх років залишаються тривожними. Загальна кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, становить понад 73 тисячі осіб. Майже 90 % із них – це діти, батьків яких позбавлено батьківських прав. Щорічно в Україні понад 8 тисяч дітей втрачають рідні сім'ї. Понад 52 тисячі дітей перебувають під опікою найближчих родичів, в інтернатних закладах лишають приблизно 7 тисяч дітей, а 25 тисяч дітей – із родин, що опинилися у складних життєвих обставинах. Отже, варто зробити висновки, що суспільство, у якому так гостро стоїть проблема дитячої незахищеності, потребує захисника.

Водночас кожен із нас повинен пам'ятати, що рано чи пізно доведеться відповідати за свої вчинки. Відкриймо свої душі, робімо добро, співчуймо, будьмо милосердними щодня та щохвилини.

Є така народна мудрість: «Якщо в тебе горе, поділися з ним – і у тебе залишиться тільки половина горя. Коли у тебе щастя, поділися ним, і у тебе буде удвічі більше щастя». Пам'ятайте, що щасливою людиною може бути лише тоді, коли довірятиме, навчиться ділитися радістю та співпереживати чужому горю, не піддасться спокусам зла. А головне – віритиме, що «принцип добра завжди перемагає, незважаючи на щонайневдячніші обставини і важкі перепони». (Ч. Діккенс).

VI. Закріплення набутих знань, умінь та навичок.

1. *Приєм «Метод преси».* Чи можемо ми назвати Ч. Діккенса письменником-гуманістом?

Відповідь має складатися із 4 етапів:

- висловлювання власного погляду («Я вважаю, що...»);
- обґрунтування своєї думки («..., тому що...»);
- приклади, аргументи на підтримку власної позиції («Наприклад,...»);
- узагальнення, висновок («Отже, ...»).

2. Евристична бесіда.

1. У чому полягає головна думка роману «Пригоди Олівера Твіста»? Що засуджує автор?

2. Чому потрібно в літературі зображувати світ зла і злочинців, як це зробив Ч. Діккенс у романі «Пригоди Олівера Твіста»?

3. Для чого людині крила духу? Звідки вони беруться і що допомагає людині зберегти їх?

4. Якою повинна бути людина, щоб бачити в житті дива і вміти їм радіти? Стаючи дорослішими, це почуття ви зберігаєте? Чи воно зникає, як зайва якість?

5. Які якості, на переконання Ч. Діккенса, треба виховувати в собі, щоб бути гідним щастя та навчитися розрізняти добро і зло?

VII. Рефлексія та оцінювання.

Інтерактивний прийом «Вільний мікрофон».

- Мене найбільше вразило в романі ...
- Роман «Пригоди Олівера Твіста» допоміг мені ...
- Я порадив би прочитати цей роман ...
- Щоб протистояти злу, ...
- У складній ситуації потрібно ...
- Добро перемагає зло, бо ...

VIII. Домашнє завдання.

Мистецька сторінка. Творче завдання (за вибором).

1. «Май серце, май душу – і будеш людиною у всі часи».

Лист у майбутнє від імені митця.

2. «Чарівне джерело».

Напишіть казку про те, як ви одного разу пізнали й відкрили для себе таємницю чистоти людської душі, напившись із чарівного джерела. Оформіть твір відповідними малюнками чи власними ілюстраціями.

3. «Один день із мого життя».

Від імені літературного героя (на власний вибір) розкажіть про один день із життя, намагаючись дотримуватися особливостей авторського стилю.

Тестова перевірка знань за творчістю Ч. Діккенса. «Пригоди Олівера Твіста»

Варіант I

Рівень I

Оберіть правильний варіант відповіді (0,5 бала за кожну правильну відповідь).

1. В історії розвитку англійської культури межі вікторіанської доби хронологічно визначають:

- А 1804–1920 роки
- Б 1837–1901 роки
- В 1812–1870 роки

2. «Не тільки спостережливий розум, а й фантазія, гумор, поезія, любов, якої він, за власним висловом, “носив цілий океан” у собі, допомогли йому описати всю Англію у живих, безсмертних типах і сценах», – зазначав І. Гончаров, оцінюючи творчість:

- А Г. Філдінга
- Б У. Теккерея
- В Ч. Діккенса
- Г О. Уайльда

3. У музеї Діккенса в Лондоні на Даут-стріт зберігається незграбна рамка з маленьким віконцем із каламутного скла, бо через це віконце юний Діккенс:

- А отримував їжу, перебуваючи у в'язниці
- Б дивився на світ, коли жив у підвалі
- В отримував мізерну зарплату, працюючи на фабриці вакси

4. Ч. Діккенс усе своє життя, подаючи відомості з автобіографії, приховував від громадськості важкі роки матеріальної скрути та всього життя родини в 20-х роках XIX століття:

- А бо письменнику важко було згадувати роки дитинства, що принесли більше страждань, ніж щастя
- Б бо в тогочасному суспільстві бідність зневажали
- В тому що, зневажаючи бідність, письменник викреслив ці роки зі своєї пам'яті

5. У робітному будинку найстрашнішим злочиним визнавали:

- А крадіжку
- Б бійку
- В прохання дати додаткову порцію їжі

6. Зведений брат Олівера (по батькові) – це ...

- А Сайкс
- Б Докінс (Спритний Пройда)
- В Монкс

7. «Щось в його обличчі зачепило моє серце... Я знаю, що в нього добра душа», – таку характеристику Оліверу дає:

- А Сауербері
- Б Браунлоу
- В Фейгін
- Г Тобі Крекет

8. Ненсі вирішує врятувати Олівера від жорстоких намірів Монкса:

- А бо сподівалася на винагороду
- Б щоб помститися Фейгину
- В зі співчуття до важкої долі сироти

9. Переважна більшість людей, із якими зіштовхується Олівер на сторінках роману, – це

- А егоїстичні, байдужі обивателі
- Б злодії та шахраї
- В добродесні громадяни
- Г милосердні і доброзичливі англійці

10. На прикладі долі Олівера Твіста автор утверджує те, що

- А життя – це низка страждань і зрад
- Б суспільство цілком деградувало і живе лише жадою до наживи
- В просвітницький ідеал природженої доброти не псують випробування

Рівень II

Розгорнута відповідь (2 бали).

Розкажіть про порядки і звичаї, що супроводжують життя Олівера в робітному домі.

Рівень III

На прикладі долі героїв роману Ч. Діккенса доведіть або спростуйте думку (5 балів).

При оцінюванні відповіді враховують відповідність висловлювання заданій темі та формі, повноту її розкриття, чіткість структури та висновків роботи, оригінальність і самостійність думки, логічність, послідовність, аргументованість написаного, грамотність тощо. Максимальна кількість – 5 балів.

«Бій між добром і злом вже давно виграний. Людині залишилося лише визначитися – на чийй вона стороні», – О. Муравйова.

Варіант II

Рівень I

Оберіть правильний варіант відповіді (0,5 бала за кожну правильну відповідь).

1. Англійську літературу другої половини XIX століття презентують:

- А У. Теккерей
- Б В. Гюго
- В Л. Керрол (Ч. Доджсон)
- Г Д. Толкієн
- Д Ч. Діккенс
- Е О. Генрі
- Є Р. Л. Стівенсон
- Ж сестри Бронте
- З Р. Кіплінг

2. Ч. Діккенс народився

- А 4 березня 1802 року в м. Четем
- Б 7 лютого 1812 року в Лендпорті
- В 7 червня 1822 року в Оксфордї

3. Навіть у зрілі роки Ч. Діккенс не міг примусити себе пройти повз будинок на Чаррінг-Крос, бо там розташовувалась

- А боргова в'язниця
- Б судова управа
- В фабрика вакси
- Г школа

4. Укажіть твір, який приніс Ч. Діккенсу колосальну популярність серед сучасників, а також забезпечив матеріальну незалежність.

- А «Обід на Поплар-Вок»
- Б «Посмертні записки Піквікського клубу»
- В «Пригоди Олівера Твіста»
- Г «Різдвяні повісті»

5. «У день свого десятиліття [...] був блідий, хирлявий хлопчик, замалий на зріст і худий, як скіпка. Але природа чи спадковість наділили [...] здоровим, стійким духом, який завдяки порожньому шлунку мав досить місця, щоб розвиватися в його тілі». Це опис ...

- А Ноя
- Б Монкса
- В Олівера
- Г Спритного Пройди

6. Із робітного будинку Олівера віддавали в учні до

- А трунаря
- Б священника
- В сажотруса
- Г пічника

7. Проїшовши «школу» дитячого притулку, Ной Клейпол завершить свою кар'єру як

- А штатний поліцейський інформатор
- Б дрібний злодій
- В кримінальний злочинець

8. Як паралель до долі Олівера Твіста і водночас як контраст до долі Ненсі Діккенс виразно змальовує життя

- А Роз Менлі
- Б Шарлотти
- В місіс Корні

9. У романі Ч. Діккенса активне протистояння злу й боротьби за справедливість виявляють

- А цілеспрямовані мужні герої
- Б непоказні диваки
- В діти, що не розбестилися і не піддалися жадобі до наживи

10. Центральна тема роману «Пригоди Олівера Твіста» – це

- А злочинний світ Лондона
- Б трагедія бездоленних дітей
- В доля Олівера Твіста

Рівень II

Розгорнута відповідь (2 бали).

Розкажіть про порядки і звичаї, що супроводжують життя Олівера у сажотруса.

Рівень III

На прикладі долі героїв роману Ч. Діккенса доведіть або спростуйте думку (5 балів).

«Май серце, май душу, і будеш людиною у всі часи», – Ч. Діккенс.

Варіант III

Рівень I

Оберіть правильний варіант відповіді (0,5 бала за кожну правильну відповідь).

1. Головна характерна риса світогляду вікторіанської доби – це

- А гоноровитість
- Б поважність
- В інтелектуальність
- Г діловитість
- Д пуританство

2. Улюбленими героями юного Діккенса були

- А Шерлок Холмс і Доктор Ватсон
- Б Дон Кіхот
- В Робін Гуд
- Г Робінзон Крузо

3. Свого батька, Джона Діккенса, письменник зобразив в образі містера

- А Браунлоу («Пригоди Олівера Твіста»)
- Б Мікобера («Девід Копперфілд»)
- В Мартіна Чезлвіта-старшого («Життя й пригоди Мартіна Чезлвіта»)

4. Упродовж п'яти місяців перебування в США у 1842 році Діккенс приходиться до висновку, що американська демократія – це

- А видимість, міф
- Б реальне втілення його мрії про свободу і справедливий суспільний лад
- В шлях у майбутнє і зразок наслідування побудови гуманістичного суспільства

5. Олівер позбавлений сімейного затишку і родинного виховання, тому що був

- А позашлюбною дитиною
- Б круглим сиротою
- В підкинутий до робітного дому з волі батьків

6. Перше знайомство читачів із «веселим старим джентльменом» починається з того, що Фейгін, милуючись своєю колекцією коштовностей ...

- А розмірковує над планом подальшого грабунку
- Б відчуває тривогу й огиду до свого життя
- В радіє загибелі спільників, які не вказали його

7. Добрими рятівниками Олівера у творі виступають

- А містер Браунлоу
- Б буркун Грімвіг
- В місіс Мейлі
- Г поліцейський суддя Фенг

8. Назвіть ім'я героя, якого стосується ця характеристика: «Коли його власна кров закипить, йому нічого не варго пролити чужо».

- А Фейгін
- Б Монкс
- В суддя Фенг
- Г Сайкс

9. «Замість потворного, жорстокого лиходія, якого вони сподівалися побачити, на ліжку лежала зболіла, виснажена дитина, що поринула в глибокий сон...

– Подумайте, який він молодий ... можливо, він не знав материнської любові, домашнього затишку. Можливо, негарне ставлення, голод і погрози змусили його зійтися з людьми, які і примусили піти на злочин». Ці слова про Олівера належать

- А Браунлоу
- Б Розі
- В міс Менн
- Г Ненсі

10. Роман Ч. Діккенса «Пригоди Олівера Твіста» започаткував серію романів

- А фантастичних пригод
- Б гостросюжетного детективу
- В виховання

Рівень II

Розгорнута відповідь (2 бали).

Розкажіть про порядки і звичаї, що супроводжують життя Олівера у трунаря.

Рівень III

На прикладі долі героїв роману Ч. Діккенса доведіть або спростуйте думку (5 балів).

«Співчуття є найголовніший і, може, єдиний закон буття людського», – Ф. Достоєвський.

Варіант IV

Рівень I

Оберіть правильний варіант відповіді (0,5 балу за кожну правильну відповідь).

1. Провідний жанр вікторіанської доби – це

- А повість
- Б епопея
- В роман
- Г новела

2. Згадуючи дитячі роки, Ч. Діккенс зазначить, що «єдиною і незмінною втіхою» для нього були

- А книжки
- Б дитячі ігри
- В пісні
- Г картини

3. Свою матір письменник зобразив в образі місіс

- А Мейлі («Пригоди Олівера Твіста»)
- Б Флоренс («Домбі і син»)
- В Нікльбі («Життя та пригоди Ніколаса Нікльбі»)

4. Упродовж 1843–1848 років Діккенс щорічно публікує твори, що, за висловом Алена, «несуть впевненість в тому, що бути англієм – це велике щастя». До речі, ці твори ще й досі залишаються найпопулярнішими в англійському світі. Це –

- А «Нариси Боза»
- Б «Різдвяні повісті»
- В «Життя та пригоди Мартіна Чезлвіта»

5. «Я переконався, що навчити його нашого ремесла дуже важко. Він зовсім не схожий на інших хлопців, які опинились в його становищі», – так характеризує Олівера

- А суддя Фенг
 Б Фейгін
 В Сауербері
 Г Чарлі
6. Найвідчайдушнім і найжорстокішим у банді Фейгіна був
 А Чарлі
 Б Ненсі
 В Спритний Пройда
 Г Сайкс
 Д Ной Клейпол
7. Справжнє прізвище Монкса
 А Ліфорд
 Б Даукінс
 В Сауербері
 Г Браунлоу
8. Тобі і Білл залишили пораненого Олівера
 А на місці злочину
 Б на околиці міста
 В у канаві
9. Укажіть епізод, який засвідчує, що Олівер прийшов до свідомого вибору між добром і злом.
 А «Бунт» у робітному домі
 Б сутичка з Ноем Клейполом
 В намір підняти тривогу під час пограбування Сайксом будинку Мейлі
10. До написання роману «Пригоди Олівера Твіста» письменника спонукало
 А замовлення від видавця газети, кореспондентом якої був Ч. Діккенс
 Б спогади про бідність та важкі роки роботи на фабриці вакси
 В «Закон про бідних» та його безпосереднє втілення в життя

Рівень II

Розгорнута відповідь (2 бали).

Розкажіть про порядки і звичаї, що супроводжують життя Олівера в банді Фейгіна.

Рівень III

На прикладі долі героїв роману Ч. Діккенса доведіть або спростуйте думку (5 балів).

«Немає сонячного світла без мороку, і ніч потрібно пізнати», – А. Камю.

Варіант V*Рівень I*

Оберіть правильний варіант відповіді (0,5 бала за кожну правильну відповідь).

1. На відміну від Стендаля, Флобера і навіть Бальзака Г. Честертон зазначав, що цей письменник «ніколи не розмовляв з народом згори вниз. Він розмовляв з ним знизу вгору. Він наближався до нього благоговійно, як до божества, і віддавав йому всі свої багатства, ціле серце. Це і зв'язало його з народом наввік». Літературознавець так писав про

- А О. Уайльда
 Б Ш. Бодлера

В Ч. Діккенса

Г О. Генрі

2. Коли Чарльзу виповнилося 10 років, сім'я Діккенсів, рятуючись від кредиторів, переїздить до

- А Единбурга
 Б Бірмінгема
 В Лондона

3. Юний Чарльз після закінчення навчання у школі Веллінгтон-Хаус мріяв стати

- А актором
 Б юристом
 В клерком
 Г журналістом

4. Свідчення зрілої майстерності Діккенса-романіста – це твір

- А «Пригоди Олівера Твіста»
 Б «Крихітка Дорріт»
 В «Домбі і син»
 Г «Крамниця старожитностей»

5. Зазначте героя роману «Пригоди Олівера Твіста», який не підпадає під тип характеру зазначених персонажів.

- А Сайкс
 Б Спритний Пройда
 В містер Браунлоу
 Г Монкс
 Д Фейгін

6. Місіс Менн вважає, що найкращий метод виховання її підопічних, – це

- А моріння голодом
 Б прояв милосердя і співпереживання
 В вживання фізичних побоїв
 Г принцип гуманізму

7. «Після сніданку, коли прибирали зі столу, веселий старий джентльмен, поклавши в одну кишеню штанив табакерку, в іншу записну книжку... почав ходити по кімнаті. Він зупинявся, роблячи вигляд, ніби щось розглядає... Весь час двоє хлопчиків, його вихованців, слідували за ним, чекаючи слушного моменту, щоб пограбувати...» – так розпочинався ранок у

- А робітному домі
 Б трунаря Сауербері
 В старого Фейгіна
 Г містера Браунлоу

8. Олівер лишає дім містера Браунлоу, бо

- А хлопчика викрадають
 Б він сумує за вільним безтурботним життям
 В його переманює до себе Фейгін

9. «Є таємні сили на землі, але тим яскравішим здається світло...». Оліверові перемоги ці темні сили допомогла

- А душевна чистота хлопчика
 Б підтримка містера Браунлоу та міс Мейлі
 В богобоязливості
 Г самопожертва Ненсі

10. Г. Честертон вважав, якщо перший роман Ч. Діккенса «Посмертні записки Піквікського клубу» сповнений нестримної веселості, то «Олівер Твіст»

- А у край драматизований
- Б сентиментально-ностальгічний
- В послідовно жахливий

Рівень II

Розгорнута відповідь (2 бали).

Розкажіть про порядки і звичаї, що супроводжують життя Олівера у містера Браунлоу.

Рівень III

На прикладі долі героїв роману Ч. Діккенса доведіть або спростуйте думку (5 балів).

«Все може сприяти моральному вдосконаленню людини: і перемоги, і поразки, і злидні, і багатство, і любов, і дружба, і родинне щастя – так само, як і їх відсутність та самотність», – Ч. Діккенс.

Варіант VI

Рівень I

Оберіть правильний варіант відповіді (0,5 бала за кожну правильну відповідь).

1. Хто автор вислову: «Сервантес дошкульно висміяв іспанське лицарство, довівши Іспанії її дику безглуздість. У своїй більш скромній царині я мав на меті притлумити несправжнє виблискування, яке оточує те, що існує насправді, показавши його у всій непривабливості й огидній голизні?»

- А Ф. Стендаль
- Б О. де Бальзак
- В Ч. Діккенс
- Г Ф. Достоєвський

2. «Ніякими словами не можна було передати мої душевні муки! Адже працювали тоді фіо 16 годин на добу навіть діти», – згадує Діккенс

- А роботу на фабриці вакси
- Б примусові роботи у борговій в'язниці
- В жебракування в лондонських нетрях

3. У 1834 році, працюючи газетним репортером, Ч. Діккенс почав публікувати гумористичні нариси із лондонського життя під псевдонімом ...

- А Бос
- Б Бевз
- В Боз

4. Твір Ч. Діккенса «Пригоди Олівера Твіста» – це

- А соціально-психологічна повість
- Б соціально-викривальний роман
- В соціально-історичний роман

5. Наскрізні образи, що заповнили творчу уяву Діккенса і засвідчили майстерність психологічного аналізу та розкриття глибин духовного світу людини, – це образи

- А зубожілої міської бідноти
- Б скнар
- В дітей
- Г підприємців-шахтарів
- Д державних чиновників

6. Гудзики на шинелі, на котрих, як і на парафіяльній печатці, вибито постать доброго самаритянина (біблійний символ милосердя), Бамбл заслужив, тому що

- А дав хабаря посадовим особам
- Б не надав допомоги біднякові і той сконав під дверима робітного дому
- В усе життя жив благочестиво і ревно виконував свої обов'язки

7. «Це були ... дні оздоровлення Олівера. Все навколо було мирним, чистим і акуратним. Після пережитих днів йому здавалося, ніби він у раю,» – таким Оліверу видалося життя у

- А трунаря Саурбері
- Б Фейгіна
- В містера Браунлоу
- Г Роз Менлі

8. Найяскравіший і найтрагічніший із жіночих образів у романі «Пригоди Олівера Твіста» – образ

- А матері Олівера
- Б місис Менн
- В Ненсі
- Г Роз Менлі

9. «Мене дуже часто дурили ті, кому я намагався допомогти, проте я схильний тобі довіряти, і твоя доля, сам не знаю чому, мені дуже болить, усі рідні й любі мені люди зійшли давно вже в могилу, і хоч із ними поховані щастя і радість мого життя, я не зробив із свого серця німої труни й не замкнув його сімома замками від кращих почуттів, ні – тяжкий біль лише загартував ці почуття і очистив їх». Ці слова промовляє

- А Фейгін до Олівера
- Б Браунлоу до Олівера
- В суддя до Олівера

10. Після виходу у світ в 1839 році роману «Пригоди Олівера Твіста»

- А автора було притягнуто до судової відповідальності за наклеп на урядових чиновників
- Б уряд був змушений утворити спеціальну комісію для перевірки наведених автором фактів
- В видання твору пройшло повз увагу тогочасного читача

Рівень II

Розгорнута відповідь (2 бали).

Розкажіть про порядки і звичаї, що супроводжують життя Олівера в родині Мейлі.

Рівень III

На прикладі долі героїв роману Ч. Діккенса доведіть або спростуйте думку (5 балів).

«Не гроші роблять людину щасливою, а людяність...», – Ч. Діккенс.